

adatelemeire tud keresni. A bevált keresőkérdeések tárolhatók, igény szerint szerkeszthetők és új füzetek beérkezésekor aktivizálhatók.

A képernyőn megjelenített rekordok további három halmazba szelektálhatók:

- ▶ a PIC (Personal Interest Checklist) halmazba a felhasználó a tallózás és találati halmazok elemeiből kijelölheti a számára legfontosabb cikkeket,
- ▶ az R-A-P (Request-a-Print),
- ▶ és a GA (Genuine Article) halmazokba pedig azokat a tételeket érdemes felvenni, amelyekről különnyomatot szükséges beszerezni.

Míg az R-A-P halmaz esetében a program "Orders" funkciója az első szerzőhöz címzi a nyomtatott különnyomat-kérést, addig a GA esetében a nyomtatott lista címzettje az ISI különnyomat-ellátó szolgáltatója. Ez a szolgáltatás 48 órán belül a felhasználóhoz juttatja a kért cikk másolatát. Az R-A-P listához azonban az ISI-től megfelelő nyomtatványt kell beszerezni, ami többletköltséget jelent.

A találati, illetve GA, PIC, R-A-P halmazok megjeleníthetők képernyőn, papíron és természetesen adatállományba (mágneslemezre) is menthetők. Az adatrekordok közvetlenül átalakíthatók a CC/LS formátumból a SCI-MATE adatbázis-kezelő rendszer adatformátumába, de megfelelő konvertálóprogram segítségével áttemelhetők a közkezdelt Micro-ISIS-be is. Az utóbbiak használatával a kutatók saját érdeklődési körüknek megfelelő egyéni, naprakész adatbázist építhetnek.

A fenti szolgáltatás a Current Contents füzeteinek rendszeres használati körében hetente kb. egy-másfél óra időnyereséget jelent. Ez a kurrens irodalomkutatási lehetőség teljessé teszi a CD-ROM-on elérhető adatbázisokból nyert információk körét.

A Semmelweis Orvostudományi Egyetem Központi Könyvtárában 1989 áprilisa óta díjmentesen használhatják a CC/LS on Diskette J-1200-as változatát.

Timár Zsolt
(SOTE Központi Könyvtár)

Az INSDOC dokumentumellátó szolgálata

A szervezett tudományos és műszaki kutatás rohamos fejlődése a függetlenség kivívása után indult meg Indiában, bár kétségtelenül vannak a 18. és 19. századra visszamenő előzményei is. 1500–2000 kutatási központot, laboratóriumot alapítottak a különféle szervezetek égisze alatt; ezekben mind van könyvtár vagy információs központ.

Az Indiai Országos Tudományos Dokumentációs Központot (*Indian National Scientific Documentation Centre = INSDOC*) 1952-ben alapították, s egyik legfontosabb szolgáltatásuk a dokumentumellátást minősítették. A Tudományos és Műszaki Országos Információs Rendszer (*National Information System for Science and Technology = NISSAT*) azzal a céllal jött létre, hogy koordinálja és támogassa a különböző szervezetek tevékenységét e területen; itt is kiemelt helyet kapott a dokumentumellátás.

Az INSDOC elsősorban az Országos Tudományos Könyvtár (*National Science Library = NSL*), egy sor Delhiben és India más részében működő intézmény, a Bangalore-ban, Calcuttában és Madrásban alapított regionális központjaira, valamint néhány külföldi központ állományára támaszkodva elégíti ki használati igényeit. Ez évi 20–25 ezer dokumentumkérés kezelését jelenti. A leíróhelyek megállapítását szolgálja a tudományos folyóiratok országos központi katalógusa, amelyet az INSDOC adott ki.

Az 1986/87-es év kéréseinek 11,86%-át az NSL, 54,58%-át más delhi könyvtárak, 6,59%-át más indiai könyvtárak és 26,95%-át külföldi központok állományából elégítették ki. Külföldről elsősorban konferenciaanyagokat, disszertációkat, kutatási jelentéseket, szabadalmakat, orosz irodalmat és régi

külföldi kiadványokat kértek. Átlagosan a kérések 85–90%-át képesek teljesíteni. Ami a teljesítés gyorsaságát illeti, 1986/87-ben a kérések 28,66%-át 15 napon belül, 28,56%-át 15–30 nap alatt, 15,77%-át 30–60 nap alatt, 9,22%-át 60–90 nap alatt és 17,77%-át 90 napon túl intézték el.

Az utóbbi években erősen csökkent a kérések száma (1980/81: 18 500, 1987/1988: 13 000). Ez több tényező hatásának eredménye, de leginkább a teljesítés növekvő időtartamáé. Ez utóbbit közelebről megvizsgálva azt látjuk, hogy

- ▶ meglehetősen körülményes még a Delhiben lévő könyvtáraktól is megszerezni a másolatokat;
- ▶ átlagosan legalább 8–12 hétbe telik egy külföldi dokumentum megszerzése (bár a British Library Document Supply Centre 2–4 hét alatt teljesíti!), de egyes központok esetében 2–3 hónap is belelelik, míg a dokumentum megérkezik;
- ▶ az Indiában működő könyvtáraktól még tovább tart a dokumentum beszerzése: hónapok telnek el a kérés és a teljesítés között, sok helyről még a negatív választ sem küldik el időben;
- ▶ a könyvtárak jobb ellátottsága (dokumentumokkal és másolóberendezésekkel) is hozzájárul a teljesítési időtartam növekedéséhez: ugyanis csak azokat a kéréseket továbbítják az INSDOC-hoz, amelyeket helyben vagy a környező könyvtárakban nem képesek kielégíteni;
- ▶ az INSDOC árainak állandó emelkedése – a szolgáltatás tempójának változatlansága mellett – is sok használatot elriasztott.

A kért anyag több mint 80%-a folyóiratcikk. Ami a megjelenési év szerinti megoszlást illeti, a kért doku-

mentumok 32,03%-a 1980 és 1987 között, 30,84%-a 1970 és 1979 között jelent meg.

A kérők megoszlása: egyetemek 36,27%, iparvállalatok 18,97%, K+F intézetek 20,40%, kormányhivatalok 4,40%, külföldi intézmények 7,31%, egyének 12,64%. A kérések tartalom szerinti megoszlása: alkalmazott tudományok 26,99%, biológia 23,91%, fizika 18,57%, agrártudomány 6,65%, orvostudomány 15,08%, egyéb 8,86%.

A forgalom adatainak tanulmányozása arra vezet, hogy a "magfolyóiratok" jól összeválogatott gyűjteménye képes kielégíteni az igények nagy részét. A saját használati statisztika, a BLDSC és az ISI használati és fontossági rangsorainak összevetésével kialakítható azoknak a folyóiratoknak a listája, amelyekkel ki kell egészíteni az NSL gyűjteményét.

Becslések szerint 25 000 fontos tudományos és műszaki folyóirat jelenik meg angol nyelven; habár ebből 15 000 jár Indiába (18 000 az összes külföldi cím), az ország egész területén szóródnak szét és nincs hatékony mechanizmus a gazdag dokumentumállomány hasznosítására. Kivezető utat jelenthet, ha a meglévő könyvtárak regionális hálózatokba tömörülnének, amelyekre az INSDOC támaszkodhatna. A jövőben nemcsak a korszerű technika alkalmazására kell gondolni, hanem a használói igények felkeltésére és befolyásolására, megfelelő munkaszervezési és finanszírozási eljárások bevezetésére is.

/KARANJAI, A.–MUJOO-MUNSHI, U.: The document supply service of INSDOC: an overview. = Interlending and Document Supply, 17. köt. 2. sz. 1989. p. 49–55./

(Papp István)

Útmutató a Japánra vonatkozó online információforrásokhoz

Japán üzleti, gazdasági életéről jóval kevesebb információ van, mint például az Egyesült Államokéről. A következőkben áttekintjük a Japánra vonatkozó információkat tartalmazó legfontosabb adatbázisokat.

Az adatbázisok

A **Dialog** rendszer adatbázisai közül sok tartalmaz Japánra vonatkozó információkat. Japánra vonatkozó üzleti, gazdasági információ kereshető például a Moody's Corporate News-International, a D and B International Dun's Market Identifiers, a Foreign Trade and Economic Abstracts, a World Patents Index, a PTS Defense Markets and Technology és az ABI/INFORM adatbázisokban. A Compendex adatbázis 150 japán folyóiratot dolgoz fel, az INSPEC által referált folyóiratok országok szerinti megoszlását tekintve Japán a harmadik helyen áll. A PTS PROMT 60 japán üzleti kiadványt referál, és a közelmúltban kibővült a Comline kivonatokkal is. A Japánra vonatkozó rekordok igen egyszerűen, a **9JPN** országgóddal kereshetők ki. Nemrég felvették a Dialog adatbázisok közé a Japán Technology-t is.

A **Dow Jones News/Retrieval Service** pl. a Dow Jones hírszolgálatának és a Kyodo japán hírügynökség jelentéseinek teljes szövegét tartalmazza.

A **NewsNet** – online nagyrészt sehol másutt el nem érhető – 300 adatbázisa közül, amelyek a legkülönbözőbb newsletterek teljes szövegét tartalmazzák, több mint 12 Japán üzleti életével foglalkozik (New Era: Japan; Japanese Aviation News; Japan High Tech Review; Japan Computer Industry Scan; Robot News; Kyodo News Service; NTT Topics; Asian Intelligence; Japan Semiconductor Quarterly;

Japan Weekly Monitor). A keresést egyidejűleg valamennyi Japánra vonatkozó adatbázisban is végre lehet hajtani. A NewsNet rendszeren hozzáférhető a JiJi Press japán hírügynökség napi hírei is.

A **Nexis** rendszer által szolgáltatott teljes szövegű adatbázisokban sok Japánra vonatkozó információ található, és van néhány kifejezetten Japánra specializált adatbázis is (Asahi News Service; Japan Economic Journal; JiJi Press Ticker Service; East Asian Executive Reports; Nomura Securities International; Kyodo).

A Japánra vonatkozó specifikus adatbázisok

Asahi News Service. Japánra és Délkelet-Ázsiára vonatkozó gazdasági, pénzügyi, politikai és műszaki híreket tartalmaz. A Nexis és a Datasolve rendszereken érhető el.

Comline. Angol nyelvű, napi információs szolgáltatás Tokióból Japán gazdasági és a csúcstechnikák területén elért műszaki eredményeiről. Az adatbázisban található információk forrásai: az Overseas Data Service (ODS = tengerentúli adatszolgálat) kutatása; napilapok; tv; üzleti folyóiratok; ipari szakemberek; egyetemek; kormánykiadványok. Csak az utolsó két hónap anyagát tartalmazza. Az adatbázis használata meglehetősen drága. Az adatok nyolc kategóriába vannak csoportosítva, az éves előfizetés egy kategóriára 4500, mind a nyolcra pedig 17 700 dollár.

Japan Technology. A Japan Technical Abstracts nyomtatott kiadványnak megfelelő angol nyelvű adatbázis, amely 600 japán műszaki és üzleti folyóirat alapján dolgozza fel a műszaki, tudományos és üzleti jellegű cikkeket, az új termékekről és könyvekről szóló híreket, a vállalatokra vonatkozó információkat, a gazdasági közleményeket.